

Over extremisme en extremisme

De afgelopen dagen verschenen tal van artikels waarin de PVDA onder vuur wordt genomen. Dat gebeurde zowel direct als indirect bij het afschieten van eisen waar onder meer de PVDA achter staat, zoals de collectieve arbeidsduurvermindering. Waar Carl Devos meent dat het programma van PVDA helemaal niet radicaal is, ziet de voorzitter van Jong VLD er iets bijzonder extremistisch in. Maurits Vande Reyde van Jong VLD publiceerde een opiniestuk op knack.be om dit aan te tonen. Erg geslaagd is deze poging echter niet. Artikel door GEERT COOL.

Eerst en vooral moeten we wijzen op een opmerkelijke uitspraak in het opiniestuk van Vande Reyde: “Een typisch kenmerk voor extremistische partijen: een voorkeursbehandeling voor bepaalde groepen in de maatschappij ten koste van anderen.” Vande Reyde verdedigt een systeem waarin de 62 rijksten evenveel bezitten als de armste helft van de wereldbevolking. Wie het systeem dat tot deze ongelijkheid leidt in vraag durft te stellen, wordt meteen afgedaan als een extremistische ketter. Maar wat anders is het kapitalisme dan een systeem dat de superrijken voortrekt ten koste van de overgrote meerderheid van de bevolking? Zelfs Adrian Wooldridge van *The Economist* wees er in een opiniestuk dat op Trends.be verscheen op dat “grote ongelijkheid de stabiliteit bedreigt.” Erkent Vande Reyde dat het kapitalisme een extremistisch systeem is?

Volgens Vande Reyde bestaat het ‘extremisme’ van de PVDA uit een populistische communicatie die de polarisatie voedt en een programma op basis van economisch drijfzand. Daarnaast probeert hij – bijzonder stuntelig – enkele progressieve eisen te weerleggen. Aantonen dat de antwoorden niet werken, is wat de liberaal zich tot doel stelt. Over populistische communicatie kunnen de gevestigde partijen wel meepraten. Wie zich tegen het kapitalisme verzet, hoort volgens Bart De Wever bij het ‘restafval van de 20e eeuw.’ Toen de kapitalistische globalisering begin deze eeuw voor het eerst in vraag gesteld werd, had Guy Verhofstadt het over een ‘rondreizend circus’ van activisten (toen dat circus te groot werd, ging hij plots over tot debat met wat hij

ondertussen ‘andersglobalisten’ in plaats van ‘antiglobalisten’ noemde). Over de racistische communicatie van Theo Francken zullen we het maar niet hebben. En wat te denken van wat de werkgeversfederaties verkondigen over de honderdduizenden vakbondsleden bij stakingsacties?

Maar de jonge liberaal wil zich vooral op het programma richten. Dat is positief, zo kan de discussie over alternatieven op het kapitalisme gevoerd worden. Andere critici, zoals de clickbait-filosoof Maarten Boudry blijven steken bij hun verwijzing naar het stalinistische verleden van de PVDA en de onduidelijkheid die de partij gelaten heeft door wel afstand te nemen van het stalinisme maar zonder een publieke analyse te maken van waar het foutgelopen was in onder meer de Sovjet-Unie. Wie de strijd over het verleden niet aangaat, is slecht bewapend voor de strijd om de toekomst.

Vande Reyde stelt dat de miljonairstaks van PVDA niet haalbaar is: een vermogensbelasting in het veel grotere Frankrijk leverde volgens hem amper 260 miljoen euro en werd snel afgevoerd. Andere cijfers hebben het over 4,4 miljard euro opbrengst in het beste jaar, wat nog steeds slechts de helft is van wat de PVDA wil ophalen in een economie die minder dan een vijfde van de Franse bedraagt. Het klopt dat het niet evident is om in te gaan tegen wat Trotski “het complot van de ‘zestig’ of ‘tweehonderd families’” noemde in het Frankrijk van de jaren 1930. De superrijken zullen een miljonairstaks niet zomaar slikken,

de kapitalisten zullen er alles aan doen om zo'n maatregel te saboteren en te omzeilen. Om een vermogensbelasting mogelijk te maken, moeten we verder gaan: volledige opheffing van het bankgeheim, een sluitend vermogenskadaster en de mogelijkheid om te onteigenen. Gezien hun gewicht in de maatschappij zou het absurd zijn daar niet meteen de nationalisatie van de financiële sector en de grote bedrijven onder democratische controle en beheer van de werkende bevolking aan te koppelen. Dan pas zou een miljonairstaks zijn reële betekenis krijgen: niet als illusie voor een sociaal beheerd kapitalisme, maar als overgangmaatregel in het kader van de socialistische omvorming van de maatschappij. (Meer hierover op: <http://www.socialisme.be/nl/21875/de-linkse-socialisten-en-vermogensbelasting>)

Socialisme is voor de PVDA echter iets voor een verre toekomst waar in congresstukken wel over geschreven wordt, maar in de directe praktijk van de partij afwezig blijft. Het lijkt op het oude onderscheid tussen wat maximum- en minimumprogramma's genoemd werden door de oude sociaaldemocratie. Marxisten daarentegen hanteren een benadering van overgangseisen. Dat wil zeggen: eisen die botsen met de logica van het kapitalisme en de brug maken naar de nood van een socialistische samenleving. Dat vinden we niet in het PVDA-programma. In die zin heeft professor Carl Devos een punt als hij opmerkt: "Van voorstellen in de richting van het nationaliseren of collectiviseren van privé-vermogen is in het programma geen sprake. Dit is een vrij pragmatisch en reformistisch programma dat helemaal niet radicaal is."

In de programmatekst waar Vande Reyde zich op baseert, 'Draai-boek voor een sociale samenleving', komt het woord socialisme inderdaad niet eens voor. Het perspectief van een andere samenleving wordt niet of amper en slechts indirect aangeraakt. Bernie Sanders, een politicus die al jarenlang actief is op de linkerkant van de burgerlijke Democratische Partij, gaat op dat vlak verder en spreekt openlijk over socialisme, zelfs indien hij het erg vaag houdt. De afwezigheid van een alternatieve socialistische samenleving in het publieke programma wordt erkend door de PVDA. Bij de voorstelling van het boek 'De miljonairstaks en zeven andere briljante ideeën om de samenleving te veranderen' stelde voorzitter Peter Mertens: "Ik hoop dat we over tien of vijftien jaar in een regering kunnen stappen en dat we dan een miljonairstaks kunnen invoeren. En dat we dan ook de andere ideeën in dit boek kunnen uitvoeren: meer sociale woningen, een 30 urenweek, een bindend referendum. Dat zijn trouwens erg bescheiden doelstellingen, hé. Dan leven we nog altijd niet in een socialistische maatschappij. Ik ben een utopist, maar wel een van de realistische soort." Dit leidt tot de vraag in welke mate het mogelijk is om progressieve eisen af te dwingen onder een kapitalisme in crisis? Het Griekse voorbeeld van Syriza wijst op de beperkingen indien er geen stap verder gegaan wordt in een breuk met het systeem.

Een eis als een 30-urenweek breekt met de huidige logica van steeds meer winsten voor een handvol superrijken. Volgens de gevestigde media tonen Zweedse experimenten dat de 6-urendag niet werkt. Wij stellen geen arbeidsduurvermindering voor waarbij op 6 uur evenveel wordt gedaan als voorheen op 8 uur. Een nieuwe verhoging van de werkdruk is absurd op een ogenblik dat er zoveel werklozen zijn. Waarom het beschikbare werk niet herverdelen doorheen een radicale arbeidsduurvermindering zonder

loonverlies en met bijkomende aanwervingen? Het verlaagt de werkdruk, verhoogt de levenskwaliteit, leidt tot betere dienstverlening, ... Kortom alleen maar maatschappelijke voordelen voor de meerderheid van de bevolking. Maar het leidt natuurlijk ook snel tot de vraag wie dit zal betalen. Sommigen stellen voor om de overheid te laten bijdragen en geven aan dat productiviteitsstijgingen de kost op termijn zullen beperken (Maarten Hermans van de denktank Minerva in De Morgen van 5 januari). Dat is hoe de arbeidsduurvermindering vandaag al wordt gefinancierd: gemiddeld werken we nu ongeveer 31 uur per week omwille van allerhande stelsels van deeltijdse arbeid. Vandaag betalen de werkenden de prijs in de vorm van lagere lonen.

Blijkbaar is er schroom om te zeggen dat het geld best gezocht wordt waar het zit: in de zakken van het patronaat en de grote aandeelhouders. Diegenen die niet weten wat aangevangen met hun kapitaal omdat productieve investeringen onvoldoende winst opbrengen waardoor ze het maar in belastingparadijzen steken. Dat zou pas een herverdeling van rijkdom zijn in plaats van een verschuiving onder de gewone werkenden en hun gezinnen. Maar eens te meer: zo'n maatregel zou op weerstand botsen en moet gepaard gaan met verregeandere stappen in de strijd tegen het kapitalisme.

Maurits Vande Reyde doet in zijn opiniestuk een wel erg stuntelige poging om enkele progressieve eisen te weerleggen. Het behoud van het brugpensioen om jongeren aan de slag te krijgen, is volgens de jonge liberaal "al talloze keren ontkracht." Blijkbaar volstaat dat als ontkrachting en moet niet uitgelegd worden waarom het aan de slag houden van oudere werknemers ook goed zou zijn voor jongeren die aan het begin van hun arbeidsloopbaan staan. Laat er ons dus maar eens wat cijfers bijhalen:

* Tussen 2005 en 2015 nam de werkgelegenheidsgraad in ons land toe van 61,1% naar 61,8%

* Voor ouderen (+55 jaar) was er een stijging van 31,9% naar 44,0%, voor jongeren (-25 jaar) was er echter een daling van 27,3% naar 23,4%

(bron: <https://bestat.economie.fgov.be/bestat/crosstable.xhtml?view=3eba46e5-1621-4667-9274-e3869bed45ad>)

De cijfers geven aan dat de werkgelegenheidsgraad onder ouderen toeneemt, terwijl ze onder jongeren afneemt. Hoe denkt Vande Reyde deze cijfers te ontkrachten? Meer argumenten tegen de verhoging van de pensioenleeftijd vind je hier: <http://www.socialisme.be/nl/19675/veen-aan-de-67-argumenten-tegen-ee-verhoging-van-de-pensioenleeftijd>

Vande Reyde haalt er nog twee argumenten bij: de eis van kwaliteitsvol onderwijs en meer middelen gekoppeld aan de garantie op een degelijke school in de eigen buurt (met mogelijkheid om toch naar een andere school te gaan) ziet hij als een inbreuk op de vrije keuze van onderwijs. Dat een verhoging van het inschrijvingsgeld de keuzemogelijkheden van heel wat jongeren drastisch beperkt, gaat er bij de liberaal niet in. Socialisten komen niet op voor een beperking van individuele keuzes maar net voor een systeem waarin individuen zich tenvolle kunnen ontplooiën omdat ze er voldoende tijd en middelen voor hebben. Zoals Steven Jay Gould opmerkte: "Ik ben veel minder geïnteresseerd in de omvang en werking van het brein van Einstein dan in de grote waarschijnlijkheid dat mensen met gelijke talenten leefden

	Totaal	Leeftijd (15-24/25-54/55-64)	Jaar	2005	2015
Werkloosheidsgraad	Totaal	Van 15 tot 24 jaar		21,5%	22,1%
		Van 25 tot 54 jaar		7,4%	7,7%
		Van 55 tot 64 jaar		4,4%	5,6%
	† Totaal			8,5%	8,5%
Werkgelegenheidsgraad	Totaal	Van 15 tot 24 jaar		27,3%	23,4%
		Van 25 tot 54 jaar		78,3%	78,5%
		Van 55 tot 64 jaar		31,9%	44,0%
	† Totaal			61,1%	61,8%
Activiteitsgraad	Totaal	Van 15 tot 24 jaar		34,8%	30,0%
		Van 25 tot 54 jaar		84,6%	85,1%
		Van 55 tot 64 jaar		33,4%	46,6%
	† Totaal			66,7%	67,6%

en stierven op de katoenvelden en in sweatshops.”

Het laatste ‘argument’ van Vande Reynde gaat over sociale rechten. De liberaal meent dat het behoud van de huidige regeling waar er officieel een verbod op rechterlijke tussenkomsten in sociale conflicten is, een inbreuk zou vormen op de rechtstaat. Het klopt dat er in de praktijk wel rechters tussenkomen in sociale conflicten. Meer nog: dit gebeurt vaak op eenzijdige wijze, een handelswijze die zelfs vanuit Europa betwist wordt wegens onrechtvaardig. Het voortrekken van een bepaalde groep ten koste van een andere – een treffende omschrijving van een procedure op eenzijdig verzoekschrift bij sociale conflicten – wordt door Vande Reyde gebruikt als een definitie van extremisme. De huidige klassenjustitie (of beweert er iemand dat het gerechtelijk stelsel losstaat van het systeem waarin het functioneert?) verdedigt effectief de belangen van bepaalde groepen in de samenleving, meer bepaald de heersende klasse.

Terwijl zelfs liberale ideologen moeten erkennen dat hun systeem tot een nooit geziene ongelijkheid leidt, wordt wie zich tegen dit systeem verzet afgedaan als extremist. Tegenover een systeem waarin amper 1% van de mensen goed is voor evenveel rijkdom als de 99% anderen opkomen voor een fundamenteel andere samenleving gericht op de belangen van de meerderheid van de bevolking en een doorgedreven democratie waarbij we ook effectief iets te zeggen hebben over wat en hoe er geproduceerd wordt, is blijkbaar een doorn in het oog van de verdedigers van het kapitalisme. Ze hebben gelijk: we staan lijnrecht tegenover elkaar. Maar wat is er nu eigenlijk ‘extreem’: het kapitalisme met zijn dagelijkse ellende, oorlogen en tekorten voor de overgrote meerderheid van de bevolking of een democratisch socialisme dat daar een einde aan maakt?

